

ral que diu que l'estat és el propietari legítim de la terra i que els llauradors hi tenen dret d'ús de llarga durada. En molts llocs d'Àfrica els agricultors no tenen drets de propietat i això porta molts problemes.

—**I què es fa en aquests casos? Què passa si un inversor vol comprar terres i les persones que hi han viscut tota la vida no tenen dret de propietat?**

—No hi ha una solució general per a tothom. En alguns casos, encara que no hi haja drets de propietat, l'estat pot reconèixer el dret històric de la comunitat i exigir a l'empresa que negociï amb les comunitats. L'estat pot fer de mitjancer entre la comunitat i l'empresa per obtenir un resultat que siga acceptable per a tothom. En alguns casos, si amb la inversió hi ha la necessitat de desplaçar certes comunitats, és importantíssim que hi haja una compensació justa i efectiva.

—**El 80% de les terres rurals no tenen títol de propietat, però es treballa per donar-hi una resposta. Quins països han avançat en aquest sentit?**

—A l'Àfrica, el millor exemple és Etiòpia, on són a punt de donar milions de certificats de propietat de la terra als camperols. Es tracta d'un document legal que garanteix al llaurador la propietat legal de la terra. També a Nigèria, Uganda, Tanzània... hi ha avanços. Moltes voltes el principal impediment per a activar tot açò és la manca de recursos de l'administració. A molts països, les administracions no tenen personal format ni les oficines prou a prop dels agricultors. Com que els agricultors són pobres, no faran 150 quilòmetres per aconseguir un paper que els faça propietaris de la terra.

—**Tornem a la qüestió del desplaçament obligat de poblacions. Tot plegat és molt complicat perquè són processos molt traumàtics. Una comunitat molt lligada a la terra durant segles, no la pots desplaçar i esperar que s'acostume a un nou ecosistema.**

—Sol ser molt dur. En molts casos, els camperols no volen ser desplaçats. En uns altres casos, ho accepten. Que la gent s'haja de desplaçar per força no és bo. En general, és difícil de dir què cal fer. Depèn de la situació del país. Crec que els governs s'han de fer responsables que les poblacions dels països siguin tractades d'una manera justa.

Són rics i conscienciats sobre el futur del planeta. Es gasten fortunes comprant enormes extensions de terrenys que, diuen, volen protegir. Filantropia o caprici? Són els ecobarons, uns 'Rockefellers' que han instaurat una nova, i prou dubtosa, manera de fer caritat en verd.

Ecobarons, el llinatge verd

Són gent com tanta n'hi ha, que es preocupen pel futur ambiental de la Terra; que s'inquiïen pel desglaç dels casquets polars i la desaparició de les espècies animals i vegetals. Són, en definitiva, persones que, potser com vós, han fet de l'ecologisme un paràmetre de vida. Però amb una diferència substancial. Que els seus comptes corrents tenen més de sis zeros. Són rics a rebentar i han decidit de consagrar una part de les seues fortunes a projectes relacionats amb el medi. N'hi ha que aporten diners per estudiar l'enginyeria dels vehicles híbrids; n'hi ha que destinen fons a la preservació dels boscos tropicals de l'Amazones; i n'hi ha, com més va més, que compren grans extensions de terreny en paratges naturals de valor incalculable per, segons que diuen, salvaguardar-los de la voracitat de l'ésser humà i garantir-ne la conservació. Actors de Hollywood, empresaris procedents de tots els sectors i inversors de grans capitals s'han abocat a adquirir hectàrees i hectàrees de boscos tropicals, estepes i cadenes muntanyoses, sobretot a l'Amèrica Llatina i l'Àfrica. A còpia de grans sumes de diners, adquireixen la categoria de propietaris, de la qual reneguen, perquè ells, segons que afirmen a la seua declaració

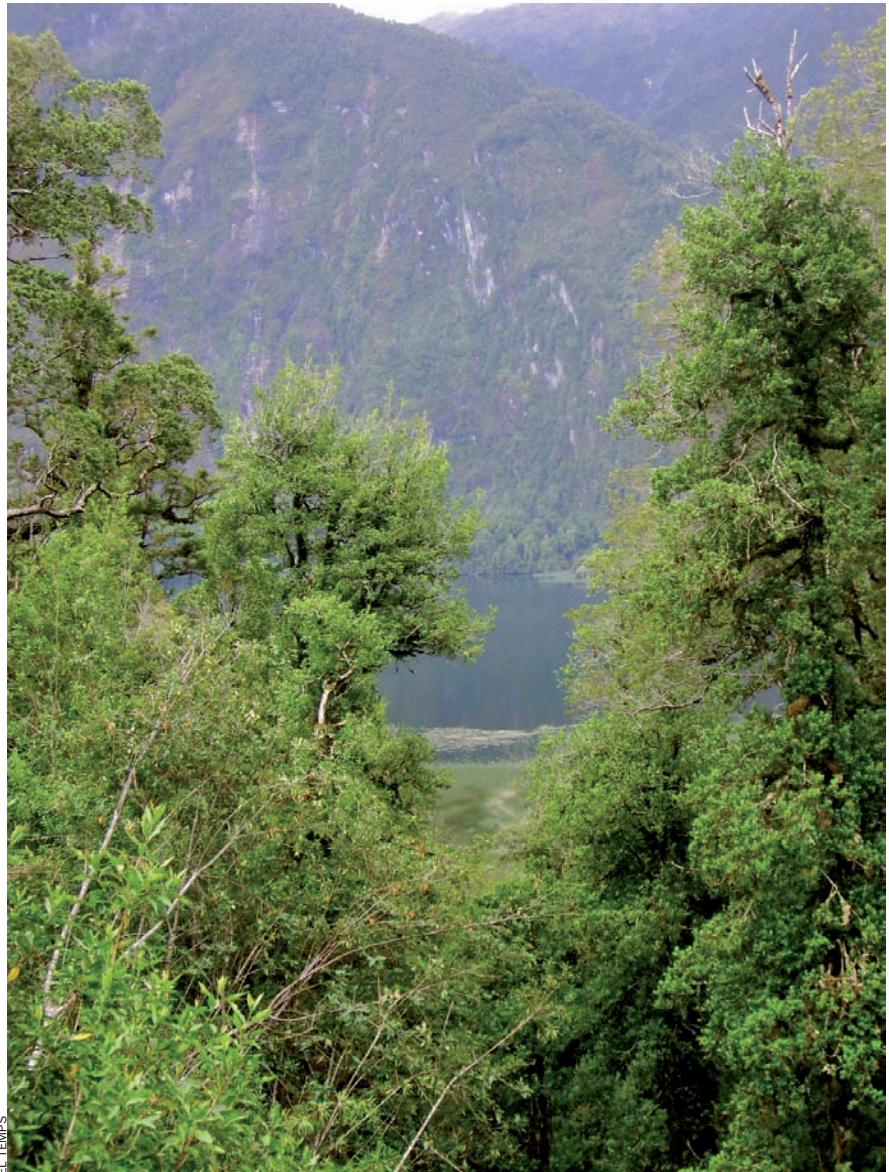
d'intencions, fan una compra altruïsta, una adquisició a favor del planeta. Però a la pràctica no són pas pocs que, des de dins l'ecologisme, posen objeccions cap a la manera d'actuar d'aquests nous *Rockefellers*. On acaba la filantropia i on comença el caprici?, es pregunten.

De moment, alguns ja els han catalogats de *colonitzadors verds*, persones que han decidit de tirar pel dret en la lluita contra el canvi climàtic, convençuts que la comunitat internacional és massa lenta i tèbia a l'hora d'abordar aquest repte mundial. Tradicionalment, les ONG col·laboren amb les agències internacionals per crear parcs naturals i zones de conservació. Per a aquests messies verds, coetanis del profètic Al Gore, resulta més fàcil d'apel·lar al capital privat per salvar el planeta. A colp de cartera, posen damunt la taula grans sumes de diners per viure una croada verda particular. D'aquest nou llinatge, se'n parla a bastament al llibre *Eco Barons: the Dreamers, Schemers and Millionaires Who Are Saving Our Planet* ('Ecobarons: els somniadors, maquinadors i milionaris que salven el nostre planeta'), del periodista americà Edward Humes. A l'autor, ferm partidari d'aquesta forma de solidaritat ecològica, se li va acudir el nom d'*ecobarons* basant-se en una doble contradicció: d'una banda, "s'oposen als antics barons lladres que feren fortuna espoliant el paisatge per aconseguir allò que volien i necessitaven"; d'una altra banda, "aquests individus són visionaris i tenen un gran impacte a favor de la preservació del medi". Al llibre, Humes presenta Douglas Tompkins i la seua esposa, Kristine DeWitt, com els pioners en la iniciativa. El discret matrimoni és fundador de la marca de roba North Face, plataforma que els

va servir per a comprar les primeres hectàrees de terra a la Patagònia. Pam a pam, els Tompkins han anat adquirint més i més terra, fins a acumular avui dia dos milions d'acres a la zona anomenada parc Pumalin. Paral·lelament, han hagut de convèncer les autoritats argentines i xilenes –que no veien amb bons ulls allò que consideraven l'assalt d'un *gringo* aprofitat– que únicament i exclusivament volien protegir les valls més intactes del món. El projecte de la parella nord-americana és de crear el parc nacional més gran de l'Argentina, comparable al Yosemite, de Califòrnia.

El matrimoni nord-americà no és l'únic que s'ha fixat en la Patagònia per abocar-hi la seua fortuna. Aquesta regió ha atret el capital de molts més multimilionaris. Els germans Benetton, per exemple, hi desembarcaren a la dècada dels 90 i, amb 900.000 hectàrees, són un dels criadors d'ovelles més importants de l'Argentina. Entre els seus veïns, hi ha el magnat de la comunicació Ted Turner; el multimilionari i principal accionista de Bear Stearns, Joseph Lewis; el nét del fundador de Pepsi, Ward Lay; el jugador de bàsquet argentí Emmanuel Ginobili; el futbolista Gabriel Batistuta; o els actors Robert Duvall, Richard Gere i Matt Damon. La Federació Agrària Argentina calcula que el 10% del territori nacional –l'equivalent a més de la meitat de França– és en mans estrangeres.

L'Argentina no és l'únic país que, per desídia o inconsciència, ha posat el patrimoni natural a l'abast de les butxaques més ben guarnides del planeta. Al Brasil, l'empresari d'origen suec Johan Eliasch, 145a fortuna del Regne Unit, ha fet d'aquest *monopoly* verd un motiu de vida. El novembre del 2005 va pagar 11 milions d'euros per 160.000 hectàrees de bosc verge a l'Amazones. Paral·lelament, va fundar Cool Earth, una ONG a través de la qual s'han adquirit 150.000 hectàrees els darrers deu anys. Els dos projectes en què treballen ara mateix, per exemple, conviden a comprar i preservar terres als indrets d'Ashaninka i Awacachi. El World Land Trust, una ONG amb vint anys d'experiència, ofereix als seus contribuents de preservar

EL TEMPS

El matrimoni nord-americà format per Douglas Tompkins i Kristine DeWitt, fundadors de la marca de roba North Face, és propietari de bona part del territori del parc Pumalin, a Xile.

2.000 metres quadrats d'un corredor destinat a salvar els elefants a l'Índia o una reserva de la biodiversitat al Brasil per 30 euros. Als Països Catalans, Caixa Catalunya també ofereix als seus clients projectes semblants.

Un protectorat privat? La filosofia amb què treballa Eliasch ha deixat al descobert algunes de les contradiccions d'aquest sistema de preservar el medi que tenen els nous colons verds. La línia prima que separa l'estricta altruisme i el caprici fa pensar a molts que la compra de grans extensions de terra respon a una moda per a netejar la mala consciència verda de les grans

fortunes. Si fa un segle, els Rockefeller, Carnegie... dedicaren milions de dòlars a fer obres de caritat, els filantrops del segle XXI s'estimen més de passar a la història com els ecobenefactors, gent que posa la fortuna al servei del rescat del planeta.

Entre les objeccions dels qui s'oposen a aquest sistema de manteniment del territori, la qüestió de la sobirania sobre el territori és una de les principals. Què se'n fa, de les poblacions –per poques que siguin– que viuen en un territori que ha estat comprat? L'experiència demostra que no és tan fàcil de *santuaritzar* un paisatge si hi viuen comunitats autòctones.

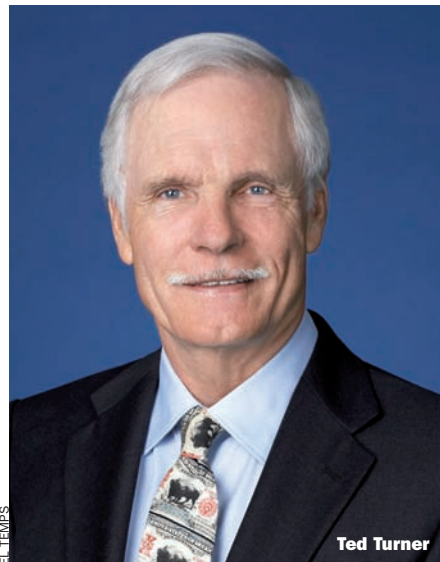
Els Rockefeller, Carnegie... dedicaren milions de dòlars a fer obres de caritat. Els filantrops del segle XXI s'estimen més passar a la història com els ecobenefactors.

Luciano Benetton

Matt Damon

Ted Turner

Richard Gere

Johan Eliasch sap com són difícils de resoldre les friccions que sorgeixen per aquesta qüestió. L'empresari va acomiadar 1000 treballadors d'una companyia dedicada a l'explotació forestal que treballava a les terres que comprà. Va donar a entendre que la salvació del bosc verge era més important que no els interessos de la població local, però es va guanyar

l'animadversió de tota la regió i, de retruc, el rebuig de l'agència brasilera per al medi. Els germans Benetton tenen, vint anys després d'instal·lar-se a l'Argentina, un conflicte amb els indis maputxes per la propietat de l'aigua i les terres més fèrtils. Henk Hobbelink, fundador de l'ONG Grain, no nega que els ecobarons tinguin "bones intencions", però "com

a forma de protecció és prou qüestionable, perquè lleva la sobirania de protecció d'un marc nacional i internacional. S'apoderen d'aquestes terres i no sabem què pot passar en el futur. I si les fundacions, quan s'haja mort el comprador, prenen decisions problemàtiques? I si decideixen d'explotar el territori? Aquestes accions eliminen la capacitat de decisió de les comunitats locals". Humes, autor del llibre *Eco Barons...* no ho veu així, i posa d'exemple Douglas Tompkins, que té previst de donar al país i a les ONG els territoris que, legalment, són de propietat seua. Això indica, segons Humes, que "no actuen com a colonitzadors, sinó amb l'objectiu de preservar la natura de la destrucció. És en interès de tots". Per a Miguel Ángel Soto, responsable de la campanya de boscos de Greenpeace, la iniciativa privada pot "contribuir" al manteniment de l'ecosistema, però "allò prioritari és que l'estat assumeixca aquest reptes i ordene el territori". "Posar en mans del capital privat el futur dels paratges naturals no és la solució als grans problemes", sentència. Soto també critica les empreses –i posa d'exemple Volkswagen– que han fet de la compra de terrenys o la plantació de boscos una manera de presentar-se davant l'opinió pública com a companyies sostenibles, que contribueixen a la lluita contra l'escalfament planetari. "No es poden rentar la cara d'aquesta manera. Els deures cal també fer-los en casa", apunta.

Però, i si el fenomen dels ecobarons, ara esporàdic, és un primer pas per a convertir aquests territoris verges en un producte purament comercial, mercantil? I si les terres que ara adquireixen rics filantrops verds acaben en un futur en mans d'especuladors de tota mena? Les agències immobiliàries que ofereixen propietats de milers d'hectàrees són cada volta més nombroses a tot arreu. Fa poc, un gabinet d'advocats brasiler, sense anar gaire lluny, oferia –per tres milions d'euros– 482.000 hectàrees de bosc amb moltes possibilitats d'acollir jaciments petrolers i de minerals preciosos. Després del *boom* immobiliari, el *boom* de les hisendes exòtiques?